

XALQ TA'LIMI

ISSN 2181-7839

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA'LIMI VAZIRLIGINING
ILMIY-METODIK JURNALI

Muassis:

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi

PUBLIC EDUCATION

SCIENTIFIC-METHODICAL JOURNAL
MINISTRY OF PUBLIC EDUCATION OF THE
REPUBLIC OF UZBEKISTAN

2022

6-son

(Noyabr-Dekabr)

Jurnal 1918-yil dekabr oyidan chiqa boshlagan
O'zMAA tomonidan 2013-yil 4-martda qaytadan ro'yxatga olinib, 0104-raqamli guvohnoma berilgan.

TOSHKENT

	TAHRIRIYAT	
	4	Ijtimoiy tarmoqlarda muloqot madaniyati
	TA'LIM VA TARBIYA NAZARIYASI	
U. Sharifxodjaev	6	Xalq ta'limi rahbar xodimlarining moliyaviy faoliyati va kompetentligini rivojlantirish mexanizmlari
T. Komilov	13	Ta'lim sifatini oshirishda maqsadli moliyalashtirishning o'rni
M. Qalandarova S. Boymurodova	18	Ta'lim jarayonida o'quv maqsadlarini amalga oshirishda didaktik vositalarining o'rni
A. Usmonova	22	Umumta'lim maktablarida jamoatchilik bilan aloqalar faoliyatini tashkil qilish masalalari
F. Maxamatova	28	Intellektuallashtirilgan o'qitish tizimlari negizidagi bo'lajak o'qituvchilarni intellektual faoliyatga tayyorlash
	TA'LIM VA TARBIYA METODIKASI	
Z. Sangirova K. Suyarov	32	Tabiiy fanlarni o'qitishda o'quv-loyiha ishlarining o'rni
D. Abduraxmanova	38	Boshlang'ich ta'limda ijodiy yozma ishlarni tashkil etish usullari
N. Xamrayeva	42	O'quvchilar intellektual qobiliyatini rivojlantirish metodlari
H. Qoraboyev	45	4-sinf o'quvchilarini mustaqil fikirlashga o'rgatishda uyga vazifalardan foydalanish metodikasi (o'qish darslari misolida)
	TA'LIM SIFATI: MAZMUN VA MOHIYAT	
E. Murodov	50	Bitiruvchi o'quvchilar egallashi lozim bo'lgan kompetensiyalarni shakllantiruvchi o'qitish-o'rganish modellari
	ZAMONAVIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARI	
A. Qayumov	55	Ta'limda virtual texnologiyalar
Sh. Ro'zaliyev	58	Talabalarning bo'lajak kasbiy malakalarini rivojlantirishda geymkifikatsiyadan foydalanish
Z. Mamatova	62	Informatikani o'qitishda axborot ta'limiy resurslardan foydalanishning pedagogik jihatlar
M. Tayirova	67	Bo'lajak informatika fani o'qituvchilarini o'qitishda multimedia texnologiyalarini qo'llashning nazariy va amaliy ahamiyati
D. Azizova S. Rasulova	75	Boshlang'ich ta'lim jarayonida o'quvchilar bilim va dunyoqarashini kengaytirish, savod o'rgatish davrida innovatsion va pedagogik texnologiyalardan foydalanishni tashkil etish
	JISMONIY TARBIYA VA SPORT	
S. Ibraximov	80	Akmeologik yondashuv asosida bo'lajak sport murabbiylarini guruh a'zolari orasidagi ziddiyatlarni bartaraf etishga tayyorlashda qo'llaniladigan strategiyalar
A. Nurullaev	86	Jismoniy tarbiya darslarida o'quvchilarda chidamlilikni rivojlantirishga asoslangan o'quv jarayonini loyihalash bosqichlari
	MAKTABGACHA TA'LIM	
N. Abduqodirova	92	Bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash shakllari va metodlari
N. Abdusamatova	97	Integratsion yondashuv asosida maktabgacha yoshdagi bolalarni rivojlantirish pedagogik zaruriyat sifatida

	ILM, MA'RIFAT VA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR	
M. Usmonova	101	Ta'limda raqamli texnologiyalar: muammolar, yechimlar
G. Berdaliyeva	104	Umumiy o'rta ta'lim muassasalari o'qituvchilarining uzluksiz kasbiy rivojlantirishning axborot-ta'lim muhitini tashkil etish strategiyasi
	ATROF-MUHIT MUHOFAZASI VA EKOLOGIK XAVFSIZLIK	
Sh. Mamajonov	109	Ekologik tarbiya texnologiyalarini didaktik jarayonga tatbiq etish
	MILLIY TA'LIM TEXNOLOGIYALARI	
Sh. Usanov	112	O'quvchi-yoshlarni ma'naviy-axloqiy tarbiyalashda ota-onalarning pedagogik madaniyatini takomillashtirishning ayrim jihatlari
M. Bakiyeva	115	Xotin-qizlarning ijtimoiy faolligini oshirishda milliy an'analarning o'rni
	KORREKSION PEDAGOGIKA	
D. Nazarova	118	Koxlear implantli bolalar kommunikativ malakalarini shakllantirish – inklyuziv ta'limga jalb etishning zaruriy omili
	PSIXOLOGIYA	
G. Davurova	122	Harbiy xizmatchi ayollarda qaror qabul qilish jarayoniga ta'sir etuvchi psixologik omillar
A. Radjabov	128	Stress holatining mamlakatimiz psixologlari tomonidan yoritilishi
	AXBOROT TAHDIDLARIDAN HIMOYA	
D. Xo'jamberdiyeva	132	O'quvchilarning axborot bilan ishlash kompetentligi ta'limning asosiy mezonlari
	XALQ PEDAGOGIKASI	
M. Rajabova	136	Xalq og'zaki ijodi manbalari – ma'naviy barkamol avlod tarbiyasining muhim vositasi
	МЕТОДИКА ОБРАЗОВАНИЯ И ВОСПИТАНИЯ	
З. Каримова	139	Развитие языковой активности студентов в процессе изучения иностранного языка

Zamira SANGIROVA,

O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi huzuridagi

Respublika ta'lim markazi aniq va tabiiy fanlar bo'limi boshlig'i

Kusharbay SUYAROV,

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, "Fizika va astronomiyani o'qitish metodikasi"
kafedrası mudiri

TABIIY FANLARNI O'QITISHDA O'QUV- LOYIHA ISHLARINING O'RNINI

Annotatsiya

Maqolada boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlarni o'qitishda loyiha ishi orqali o'quvchilarda tabiiy-ilmiy savodxonlikni, kompetensiyani shakllantirish hamda mazkur faoliyatni tashkil etishning psixologik-gigiyenik talablari o'rganilgan.

Kalit so'zlar. Tabiiy fanlar, o'quv-tadqiqot ishi, loyiha ishi, tabiiy-ilmiy savodxonlikni kompetensiyasi, pedagogik omillar, Blum toksonomiyasi.

В статье исследовано развитие у учеников начальных классов компетенций по естественно-научным знаниям посредством проектной деятельности, а также исследованы психологические и гигиенические требования к этому виду деятельности.

Ключевые слова. Эстественные науки, исследования и разработки, проектная работа, педагогические факторы, токсономия Блюма.

The article provides development of elementary school students' natural science competencies through project work is investigated, and the psychological and hygienic requirements for this type of activity are investigated.

Key words. Natural sciences, research and development, project work, pedagogical factors, Blum's toxnomia

Fan-texnika taraqqiyoti, innovatsion texnologiyalarni o'zlashtirish bilan bog'liq bo'lgan o'zgarishlar yangi ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy va madaniy o'zgarishlari globallashuv sharoitida barcha sohalarida kuchli raqobat muhiti shakllanib, o'z navbatida ta'lim sohasiga nisbatan yangi talablarni qo'ymoqda. Mamlakatimizda ta'lim sohasini rivojlantirish yo'lida olib borilayotgan tadqiqotlar markazida shaxsga yo'naltirilgan ta'lim texnologiyalarini qo'llash orqali, uzluksiz ta'limning barcha bosqichlarida o'qitishning zamonaviy shakllari ishlab chiqilmoqda.

Bugungi kunda mamlakatimizda ta'lim sohasiga oid olib borilayotgan keng qamrovli islohotlar bo'lajak mutaxassislarda nafaqat bilim va ko'nikmaga ega bo'lishi bilan birga ularda izlanuvchan, ixtirochi, loyihalashtirish kabi sifatlariga ega bo'lishni ham taqozo etmoqda. Shu bois, o'quvchilarni o'quv-loyiha faoliyatiga jalb qilish orqali ularda (mantiqiy, verbal, tanqidiy, kreativ) fikrlash va izlanuvchanlik qobiliyatini rivojlantirish dolzarb pedagogik muammolardan biri sifatida qaralishi lozim.

2000-yillarning boshidan buyon Mustaqil davlatlar hamdo'stligi mamlakatlari olimlari tomonidan maktab o'quvchilarni faol ijodiy faoliyatga yo'naltirish bo'yicha keng qamrovli tadqiqot ishlari olib borilmoqda, masalan, A.V.Leontovich o'quv-loyiha ishlarini tashkil etish, A.S.Obuxov o'quvchilarda tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirish,

V.G.Razumovskiy o'quvchida ijodiy qobiliyatni rivojlantirish, A.I.Savenkov o'quvchining tadqiqotchilik qobiliyatini rivojlantirish, L.E.Osipenko ilmiy-amaliy o'qitishni loyihalashtirish, A.V.Stepanchenko tomonidan o'quvchilarda tadqiqotchilik ko'nikmalarini shakllantirishning psixologik asoslari o'rganilgan.

A.V. Leontovich o'quv-tadqiqot ishini quyidagicha tavsiflaydi "agar ilmiy-tadqiqot haqiqatni aniqlash, yangi bilimlarni qo'lga kiritishga mo'ljallangan bo'lsa, o'quv tadqiqoti o'quvchilar tomonidan tadqiqotchilik faoliyati ko'nikmasini egallash, tafakkurning tadqiqotchilik turini o'zlashtirish, ta'lim olish jarayonida faol yondashuvni shakllanishidir".

Bunday ish loyiha bilan o'xshashlikka ega. Ammo tadqiqot – bu loyihali ishning faqat bir bosqichi, xolos. Loyiha muayyan muammoni hal qilish, oldindan rejalashtirilgan natijaga oqilona usul bilan erishishga mo'ljallangan ishdur. Loyiha o'z ichiga o'quvchilarning referatlari, tadqiqotlari hamda mustaqil ijodiy ishining har qanday boshqa ko'rinishlarini olishi mumkin.

O'quvchi uchun loyiha – bu o'zining ijodiy salohiyatini imkon qadar ochib berish imkoniyati. Bunday faoliyat shaxsan yoki guruhda o'zini namoyon etishga, o'z kuchini sinab ko'rishga, o'z bilimlarini qo'llashga, erishilgan natijani ommaga ko'rsatishga imkon beradi.

Loyihaning yana bir farqi – ishni oldindan rejalashtirishdir. Loyiha maqsadini amalga oshirishga qadar bo'lgan boshlang'ich muammoning barcha yo'lini bularning har biri uchun o'z oraliq vazifalariga ega bo'lgan alohida bosqichlarga: mazkur vazifani hal qilish usullarini belgilash hamda buning uchun zahiralarini topish; har bir bosqichni amalga oshirish muddatlari ko'rsatilgan ishning batafsil chizmasini ishlab chiqishning alohida bosqichlariga bo'lish zarur.

Loyihaning muammosini hal qilishning topilgan usulini amalga oshirish uchun loyiha mahsuli yaratiladi. Loyiha mahsuli muayyan iste'molchilik xususiyatlariga ega bo'lishi, ya'ni ushbu muammoga duch kelgan har qanday insonning ehtiyojlarini qondirishi va mazkur loyiha yo'naltirilgan yechimga ega bo'lishi lozim.

"Faqat faol faoliyat jarayonida shaxs har tomonlama shakllanadi va rivojlanadi" deb ta'kidlaydi V.P. Bepalko. O'quvchi o'quv faoliyati davomida turli axborot manbalariga murojaat qilishadi. Shu bois, ta'limda faol faoliyat – samarali bilim olish shakli hisoblanadi.

Umumta'lim maktablarida boshlang'ich sinflarida "Tabiiy fanlar"ni o'qitishda kichik tadqiqot, amaliy ish, loyiha ishi kabi ta'lim berish shakllari joriy etilmoqda. Har qanday yondashuv ta'lim sohasiga taqdim qilinganda quyidagilar nazarga olinishi lozim. Birinchidan, taklif qilinayotgan, masalan, loyiha ishining qo'yilishida o'quvchining yoshi va uning psixologik xususiyatlari inobatga olish, bajarishda gigiyenik qoidalarga amal qilinishi (uning sog'ligiga zarar yetkazmaslik); *ikkinchidan*, o'tilgan mavzularga mosligi va uzviylikning ta'minlanishi; *uchinchidan*, u ta'limiy natijani berishi, ya'ni o'quvchida bilim, ko'nikma va kompetensiyalarni shakllantirishni ta'minlashi.

Biz kichik yoshdagi o'quvchini loyiha ishiga olib kirishda rus olimi L.S.Vigotskiyning yaqindan rivojlantirish g'oyasiga tayandik. Yaqindan rivojlantirish g'oyasi ko'ra o'quvchi bilan hamkorlikdagi faoliyatning yakuniy natijalarni 1-jadvalda keltirilgan.

O'quvchining o'quv loyiha faoliyati bugun (A1, B1,C1), hamkorlik natijasiga ko'ra ertaga (A2, B2, C2) faoliyat mahsuli sifatida quyidagicha izohlanilgan. Bunda:

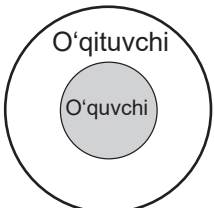
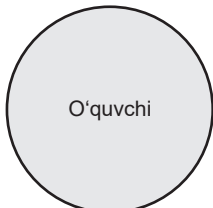
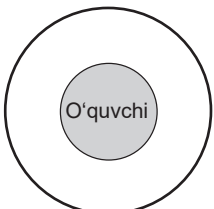
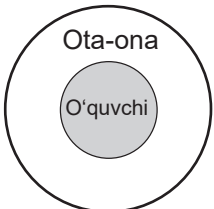
- A1–A2 – agar o'quvchi ishning bir qismini o'zi mustaqil, qolgan (qiyin yoki murakkab) qismini u kattalar bilan (yoki o'qituvchisi rahbarligida) birgalikda ish to'liq bajarilsa (A1), u ertaga shunday ishni o'zi mustaqil to'liq bajara oladi (A2).

• B1–B2 –bugun o'quvchi to'liq ishni o'zi bajardi, hattoki murakkab bo'lgan qismini ham, ammo ishni xatolar bilan bajardi to'liq ijobiy natijaga erisha olmadi (B1), ertasiga ham u shu ishni xuddi shunday (yoki kamroq) qismini bajaradi, chunki unda bu faoliyatga bo'lgan motiv yo'qoladi (B2).

• C1–C2 – bugun o'quvchi o'ziga tanish bo'lgan qismini mustaqil bajardi, ammo qolgan qismini kattalar (oila a'zolari) bajarib berdi, ish to'liq bajarildi (C1), ertaga ham o'quvchi yana o'zi uchun tanish bo'lgan qismini bajaradi (C2). Demak, hamkorlikda olib borilgan faoliyat o'quvchiga yangi bilimlarni o'zlashtirishga, amaliy ko'nikmalarni egallashga yordam beradi.

1-jadval

O'qituvchi hamkorligida yaqindan rivojlantirish

Bugun	Ertaga
A 1 	A 2
B 1 	B2
C 1 	C2

O'quvchilar bilan hamkorlikda loyiha ishini tashkil etish jarayonida hisobga olinishi zarur bo'lgan bir qator holatlar mavjud. O'quvchi biron bir bilim yoki ko'nikmalarga ega bo'lmasa unga biror ishni loyiha ishi sifatida o'quvchilarga taqdim etib bo'lmaydi. Chunki unda loyiha ishi bo'yicha bilim va ko'nikmalarni egallashi uchun biron bir manbaa ham yo'q. Boshqacha so'zlar bilan aytganda, loyiha ustida ishlash uchun o'quvchida tayyorlikning muayyan dastlabki(muammoni ko'ra bilish, kuzatish vositalari va usullarini o'zlashtirish, ishni rejalashtirish kabi)bosqichlarini egallagan bo'lishi lozim. Shu bois, boshlang'ich sinf o'quvchilari amaliy kompensiyalarni reproduktiv usulda o'zlashtiradilar.

Loyiha ishining qo'yilishining ijobiy tomonlari – bu bolalarda tahliliy fikrlashni va tabiiy fanlarga qiziqishni orttiradi, bolalarni nafaqat individual, balki jamoa bilan ishlashga o'rgatadi.

O'quvchilarga taqdim etilayotgan loyiha ishi Blum toksonomiyasida keltirilgan harakat ketma-ketligida bajarilsa ta'limiy natijalarga samarali erishiladi. Blum toksonomiyasi bo'yicha harakatlar mazmuni 2-jadvalda keltirilgan.

2.-jadval

Blum toksonomiyasiga ko'ra loyiha ishini tashkil bosqichlar

1.	Eslab qolish	Asosiy tushuncha, harakat, shakl yoki ko'rinishlar kabilarni eslab qolish
2.	Tushunish	Voqea yoki hodisalarga oid tushunchalarni tushunish, tushunish orqali ma'lumotlarga ega bo'lish, muhokamada ishtirok etish, tushuntirib berish
3.	Qo'llash	Yangi vaziyatlarda ma'lumotlardan foydalanish, qo'llash va izohlab berish
4	Tahlil qilish	Tajriba qilish orqali solishtirish, ajratish, o'zaro bog'liq tomonlarni ko'rsatadi, nazorat qilish
5.	Baholash	O'z qarorini qabul qiladi, muhokama qiladi, himoya qiladi, qo'llab-quvvatlaydi yoki tanqidiy munosabat bildiradi
6.	Yaratish	Yasash, yig'ish, ishlab chiqarish

Kichik yoshdagi bolalarga keng axborot oqimidan asosiy ma'lumotlarni ajratib olish qiyin bo'ladi. Ular hissiyotlarga berilib faoliyatini tahlil qila olmaydi, o'z yutuqlarini ham xolis baholay olmaydi. Ularda loyiha ishi bo'yicha natijalarni taqdim etish va o'zini ko'rsatish ko'nikmalari hali shakllanmagan bo'ladi. Bularning barchasi loyiha ustida ishlashda katta hajmini o'qituvchi bolalar bilan ularni muntazam qo'llab-quvvatlagan va ilxomlantirgan holda amalga oshirishiga to'g'ri keladi. Ammo loyiha, eng avvalo, mustaqil ish ekanligini unutmaslik zarur, bunday ishda o'quvchi o'zining natijalarini ehtimol o'qituvchi qarashlariga to'g'ri kelmaydigan nuqtayi nazarini bayon qilishi mumkin.

I. P. Podlasiy o'qitishda didaktik jarayonning samaradorligiga ta'sir ko'rsatuvchi quyidagi to'rt omilni ajaratib ko'rsatgan: o'quv material; tashkiliy-pedagogik ta'sir; o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi; vaqt.

Tabiiy fanlarni o'qitishda "Tabiiy fanlar" darsliklariga kiritilgan o'quv-loyiha ishlari ning mavzulari 1-, 2-, 3-sinf kesimi bo'yicha 3-jadvalda keltirilgan. Bu o'quv-loyiha ishlari o'quvchilarda tayanch va fanga oid kompetensiyalarni shakllantirishda vosita sifatida qaralgan.

3 - jadval

"Tabiiy fanlar" darsliklariga kiritilgan o'quv-loyiha ishlari.

	Loyiha ish mavzusi
1-sinf	O'simliklarni ekish va parvarishlash
2-sinf	Urug'ning unib chiqish jarayonini o'rganish
3-sinf	Urug' va mevani o'rganish
3-sinf	Kunlik suv sarfini hisoblash
3-sinf	Ob-havoni kuzatish

"O'simliklarni ekish va parvarishlash" mavzusida loyiha ishi o'tkazish metodikasini keltiramiz. **Loyiha ishining umumiy maqsadida** quyidagilar belgilangan: xona o'simliklarining xilma xilligini (turlari) o'rganish; o'simliklarni ekish uchun nimalar zarur hamda o'simliklar o'sishi uchun qanday sharoitlar bo'lish kerakligini o'rganish; xona o'simliklarini parvarish qilishni o'rganish; o'simliklarga parvarish qilishda ularga oqilona munosabatda bo'lish ko'nikmalarini shakllantirish.

O'quvchi tomonidan bajarilganda o'quv loyiha ishi natijalari baholanishi loyiha ishining umumiy maqsadidan kelib chiqib o'quvchilarning erishishi lozim bo'lgan ya-

kuniy natijalarga tayaniladi. O'quvchilarning erishishlari lozim bo'lgan yakuniy natijalar 4-jadvalda keltirilgan.

4-jadval

O'quvchilar erishishlari lozim bo'lgan yakuniy natijalar.

Yakuniy kichik natijalar Barcha o'quvchilar...	Yakuniy kichik natijalar Aksariyat o'quvchilar...	Yakuniy kichik natijalar Ba'zi o'quvchilar...
Xona o'simliklariga misol keltiradi.	Xona o'simliklariga misol keltiradi va ularni ta'riflaydi.	Xona o'simliklariga misollar keltiradi, ularni tavsiflaydi va ahamiyatini izohlaydi.
Xona o'simliklarini yaxshi parvarishlashni biladi.	Xona o'simliklarini yaxshi parvarishlash uchun zarur jihozlari va ozuqni tanlay oladi.	Xona o'simliklarini ekish ketma-ketligini va parvarish qilishni tushuntiradi, tanlab olingan jihozlarni izohlaydi va xulosa qiladi.
Xona o'simligini ekadi va parvarishlaydi.	Xona o'simlikni ekadi, o'simlik uchun doimiy zarur sharoit bo'lishini ta'minlaydi va parvarish qiladi.	Xona o'simliklarini ekib, ma'lum vaqt davomida rivojlanishini kuzatadi, kuzatishdagi o'zgarishlarni izohlaydi.
O'simliklarga parvarish qilishda oqilona munosabatda bo'lish fikrini bildiradi.	O'simliklarni parvarish qilish va ularga yaxshi munosabatda bo'lishi haqida fikrini misollar orqali izohlaydi.	Xona o'simliklarini parvarish qilishda to'g'ri munosabatda bo'lish haqida fikrini bildiradi hamda uning oqibatlarini izohlaydi va xulosa qiladi.

O'qituvchi loyiha ishini bajarishni sinf jamoasi bilan hamkorlikda tashkil etadi. Bunda o'qituvchi sinfdagi o'quvchilarning e'tiborini bir joyga fokuslanganda sinf jamoasi darsda faol bo'ladi. Sinfdagi o'quvchilar guruhlariga bo'linadi va ularga o'simlikni ekish ketma-ketligi keltirilgan rasmiy yo'riqnoma beriladi. O'quvchilar berilgan rasimga qarab gulni ekish ketma-ketligini bajaradilar. O'qituvchi o'quvchilarning faoliyatini kuzatib boradi. “Gul ekish” mavzusidagi video lavhaning o'quvchilarga taqdim etilishi loyiha ishini bajarish samaradorligi oshishini ta'minlaydi, ya'ni *birinchidan*, video lavha o'quvchilar diqqatini jamlaydi, *ikkinchidan* sinfdagi barcha o'quvchilarni hamkorlikda ishlashga o'rgatadi. Kichik loyiha ishi orqali o'quvchilarning xona o'simliklarini ekish va parvarishlash bo'yicha amaliy ko'nikmalar shakllanadi.

O'qituvchi o'quvchilarga savollar berish va ularning javobiga ko'ra, yakuniy natijalarning shakllanganlik darajasini aniqlaydi.

Savollar.

1. Xona o'simligini ekish uchun nimalar zarur?
2. Xona o'simligini ekish uchun zarur jihozlarni bilasizmi?
3. O'simliklarning yaxshi o'sib rivojlanishi uchun nimalar kerak edi?
4. Ekilgan tuvakdagi o'simlikni qayerga joylashtirasiz?
5. Ekilgan o'simlikni bir kunda necha marta sug'orasiz?

O'simliklarning yaxshi o'sib rivojlanishi uchun yorug'lik, issiqlik, suv, tuproq va oziq moddalar kerakligini aytadi. Ekilgan tuvakdagi o'simlikni yorug'lik yaxshi tushadigan joyga qo'yishini aytadi. Hozir qaysi fasl ekanligini aytadi. Ekilgan o'simligini fasllarga qarab kamroq yoki ko'proq sug'orish kerakligini izohlaydi. O'quvchilar mavzu yuzasidan o'rganganlarini tushuntira oladi, tahlil qiladi va xulosa chiqaradi.

O'qituvchi daftaridagi topshiriqlar yuzasidan ko'rsatmalar beradi va topshiriqlarning bajarilishini nazorat qiladi. O'quvchilarga gul ekish ketma-ketligi aralash berilgan bo'lib, xona o'simliklarini ekish ketma-ketligini to'g'ri belgilash beriladi.

Xona o'simligi o'sishi uchun qanday sharoitlar kerakligini izohlash, tahlil qilish, taqqoslash orqali o'quvchida tabiiy-ilmiy savodxonlik va amaliy kompetensiyalar shakllantiriladi. Shu bilan birga xona o'simliklariga oqilona munosabatda bo'lishni o'rganadi va fikrini misollar orqali izohlash ularda munosabat va qadriyatlarni shakllantiradi.

Loyiha ishi bo'yicha hisobot olishga o'qituvchi tavsiyalarini beradi, ya'ni o'simlikni parvarish qilishni va uning rivojlanishini kuzatib borish. O'simlik turiga ko'ra uning rivojlanishini kuzatish vaqti belgilanadi (masalan 1 oy yoki 2 oy). O'quvchilar shu davr davomida o'zlari hisobotga tayyorlanishadi va sinf o'quvchilari oldida hisobotni taqdimot qilishadi.

Tadqiqot orqali ilm – fanlarni o'qitish va o'rgatishning qanday xususiyatlari mavjud? degan savolga didaktik nuqtayi nazaridan qaralsa, tadqiqotga asoslangan ta'lim javobgarlik darajasi bilan tavsiflash mumkin. Bunda o'quvchi o'z oldiga muammo qo'yib tadqiqot g'oyasini shakllantiradi va o'quv-tadqiqot yoki biror o'quv loyiha ustida ish olib boradi, muammoga javob izlaydi, o'z bilimini baholab tadqiqoti haqida ma'lumot yig'adi (o'quvchi boshqaradigan tadqiqot). O'qituvchi tomonidan o'quvchini tadqiqotga jalb etilganlik darajasi (o'qituvchi boshqaradigan tadqiqot, ta'limiy natija) bilan taqqoslanadi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich sinf o'quvchilari loyiha ustida ishlash uchun ular tayyorlikning muayyan dastlabki(muammoni ko'ra bilish, kuzatish vositalari va usullarini o'zlashtirish, ishni rejalashtirish kabi)bosqichlarini egallagan bo'lishi lozim. Aksariyat o'quvchilarda loyiha ishlarini bajarishda kattalarning ko'magiga muhtoj bo'lishadi. Shu bois, boshlang'ich sinf o'quvchilari loyiha ishlarini reproduktiv usulda o'zlashtiradi.

Loyiha ishida o'quvchining ishtiroki unga bilim, ko'nikma va mustaqil faoliyat tajribasiga ega bo'lish imkonini beradi. Maktab o'quvchilarining loyiha faoliyatida hamkorlik yondashuvidan foydalanish, o'quv jarayonining resurslari imkoniyatlarni oshirish hamda ularda amaliy kompetensiyalarini shakllantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Леонтович А. В. Об основных понятиях концепции развития исследовательской и проектной деятельности учащихся // Исследовательская работа школьников. - 2003. - №4. – С.12-17.
2. Обухов А.С. Исследовательская позиция и исследовательская деятельность: что и как развивать? // Исследовательская работа школьников. – 2003. – №4. – С.18-23.
3. Обухов А.С. Развитие исследовательской деятельности учащихся. – М.: Издательство, "Прометей", МПГУ, 2006, – С. 224 .
4. Ниязова Г. Б. Развитие основ исследовательской компетентности учащихся начальной школы //Проблемы современного образования. – 2017. – №1. – С. 90-98.
5. Разумовский В. Г. O'quvchilarda ijodiy qobiliyatlarni o'stirish. – T.: "O'qituvchi", 1978. – 286-b.

Bosh muharrir:

Mahmudov Sarvar Yuldashevich

Mas'ul kotib:

Suyarova Lutfiya Muxiddinovna

Bosh dizayner – badiiy muharrir:

Mamasoliyev Akbarali Hamzayevich

TAHRIR HAY'ATI:

Baxtiyor SAIDOV, Risboy JO'RAYEV, Komiljon MUQIMOV, Ulug'bek INOYATOV, G'ayrat SHOUMAROV, Maqsudjon YULDASHEV, Oynisa MUSURMONOVA, Lola MO'MINOVA, Dilyara SHARIPOVA, Barno ABDULLAYEVA, Rohatoy SAFAROVA, Xolboy IBRAGIMOV, Ravil IS'YANOV, Mirodiljon BARATOV, Sharibboy ERGASHEV, Yashin ISMANDIYAROV, Muhabbat MIRSALIYEVA, Bahodir MA'MUROV, Shukurullo MARDONOV, Ulfat MAHKAMOV.

JAMOATCHILIK KENGASHI:

Dilshod KENJAYEV, Sobitxon TURG'UNOV, Nargiza RAXMANKULOVA, Abduhalim MAHMUDOV, Kamola RISKULOVA, Feruza QODIROVA, Islom ZOKIROV, Ravshan ABDUXAIROV.

Tahririyat manzili:

Toshkent shahar Shayhontoxur tumani Navoiy ko'chasi, 30-uy.

E-mail: xalq_talimi@xtv.uz Tel: (0 371) 231-16-51, Faks: 231-16-52

Jurnalga yuborilgan maqolalarga javob qaytarilmaydi, jurnalda e'lon qilingan maqolalardan olingan matnlar “Xalq ta'limi” ilmiy-metodik jurnalidan olindi, deb ko'rsatilishi shart.

Jurnal 2015-yil 20-martdagi 214/2-sonli qarori bilan OAK ilmiy nashrlari ro'yxatiga kiritilgan.

“TAFAKKUR NASHRIYOTI” MCHJ bosmaxonasida chop etildi.

Toshkent shahri, Shayhontoxur tumani, Navoiy ko'chasi, 30-uy

Bosishga ruxsat etildi: __.__.____-y. Qog'oz bichimi 70x100 1/16. Ofset bosma usuli.

Shartli b.t. 12,0. Adadi ____ nusxa. – buyurtma.

Bahosi kelishilgan narxda.

Ushbu songa mas'ul – Shamsiyeva Maftuna Muxiddin qizi

Jurnalga taqdim etilgan barcha materiallar <https://rustxt.ru/antiplagiat> sayti hamda https://t.me/check_antiplagiat_bot da monitoring qilinadi.

© “Xalq ta'limi” jurnali, 2022.